

Izvērsta informācija plašsaziņas līdzekļiem

Eiropas Savienības 2013. gada Kokmateriālu regula (*EUTR*)

Eiropas Savienības Kokmateriālu regula (*EUTR*) ietilpst ES [rīcības plānā FLEGT](#) (meža tiesību aktu ieviešanai, pārvaldībai un tirdzniecībai), ar ko paredzēts izskaust nelikumīgu kokmateriālu iegūvi visā pasaulē.

Pasaules meži — nozīmīgs dabas resurss

1,3 miljardiem pasaules nabadzīgo iedzīvotāju meži ir vienīgais vai teju vienīgais iztikas līdzeklis. Taču meži ne vien uztur šīs kopienas, bet arī palīdz mazināt klimata pārmaiņas un tām piemēroties, nodrošina bioloģisko daudzveidību un būtiski aizsargā vidi, piemēram, aizkavējot pārtuksnešošanos un eroziju. Meži ir vērtīgi arī no ekonomiskā viedokļa, jo ienākumi no kokmateriāliem, malkas un citiem mežsaimniecības nozares izstrādājumiem ir vismaz 180 miljardi eiro gadā.¹

Kāpēc nelikumīga kokmateriālu ieguve ir problēma?

Nelikumīgai kokmateriālu ieguvei — kokmateriālu iegūšanai tādā veidā, kas ir pretrunā *ieguves valsts* normatīvajiem aktiem, — ir postoša ietekme **ekonomiskajā, vides un sociālajā** jomā uz vairākiem pasaulē visvērtīgākajiem mežiem, kas vēl atlikuši, kā arī uz miljardiem cilvēku, kas no tiem ir atkarīgi.

Tās rezultātā tiek **zaudēti ieņēmumi** (saskaņā ar aplēsēm — 7 miljardi eiro gadā), **grauti likumīgu tirgus dalībnieku pūliņi**, turklāt tā ir saistīta ar **atmežošanu, bioloģiskās daudzveidības samazināšanos** un **siltumnīcefekta gāzu** emisiju, kā arī ar **konfliktiem** par zemi un resursiem un vietējo pamatiedzīvotāju **nerespektēšanu**.

Eiropas Savienības (ES) nozīme

2011. gadā Eiropas Savienībai piederēja 35% (37,8 miljardi eiro) no to koka izstrādājumu, ko laiž tirgū pirmoreiz, pasaules tirdzniecības apjoma. Grūti spriest, cik daudz no šiem kokmateriāliem bija iegūti nelikumīgā ceļā, taču viens ir skaidrs — ES ir nozīmīgs eksporta tirgus tām valstīm, kurās valda visvairāk nelikumību mežsaimniecības nozarē un kur šī nozare tiek vissliktāk pārvaldīta.

Atļaujot ES tirgū laist iespējami nelikumīgi iegūtus kokmateriālus un koka izstrādājumus, mēs liekam šķēršļus kokmateriālu ražotājvalstīm, kas cīnās pret nelikumīgu kokmateriālu iegūvi, un būtībā atbalstām šīs nelikumības.

ES risinājums: rīcības plāns FLEGT

Nelikumīga kokmateriālu iegūšana ir sen zināma problēma, tomēr tikai 20. gs. 90. gados veiktie pētījumi Kambodžā, Indonēzijā un citās valstīs atklāja patieso, šausminošo ainu. 1998. gadā tā kļuva par vienu no starpvaldību diskusijas tematiem, īstenojot *G8* rīcības programmu mežu jomā.

Lai šo jautājumu risinātu ES mērogā, 2003. gadā pieņēma [rīcības plānu FLEGT \(meža tiesību aktu ieviešanai, pārvaldībai un tirdzniecībai\)](#), kurā noteikti vairāki pasākumi, lai nepieļautu nelikumīgi iegūtu kokmateriālu laišanu tirgū, uzlabotu likumīgi iegūtu kokmateriālu piedāvājumu un palielinātu pieprasījumu pēc koka izstrādājumiem, kas iegūti atbildīgas mežu apsaimniekošanas ceļā. Rīcības plāna divi pamatelementi ir **ES Kokmateriālu regula (*EUTR*)** un **brīvprātīgi partnerattiecību nolīgumi** (tirdzniecības nolīgumi ar kokmateriālu eksportētājvalstīm, kas palīdz nepieļaut nelikumīgi iegūtu kokmateriālu laišanu Eiropas tirgū).

1 Avots: Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) 2010. gada mežu resursu novērtējums

ES Kokmateriālu regulas pārskats

Regulu (ES) Nr. 995/2010 ([EUTR](#)) pieņēma 2010. gada 20. oktobrī, un tā būs saistoša visām ES dalībvalstīm no 2013. gada 3. marta. Ar to ir aizliegts ES tirgū laist nelikumīgi iegūtus kokmateriālus un no šādiem kokmateriāliem izgatavotus koka izstrādājumus. Tie, kuri nodarbojas ar kokmateriālu un koka izstrādājumu tirdzniecību, regulā ir iedalīti divās kategorijās: tirgus dalībnieki un tirgotāji. Tiem ir atšķirīgi pienākumi.

Uz kurām personām attiecas regula?

Tirgus dalībniekiem, kas regulā definēti kā personas, kas pirmoreiz laiž kokmateriālus vai koka izstrādājumus ES tirgū, ir pienākums ieviest risku regulācijas jeb [likumības pārbaūžu](#) sistēmu. Toties tirgotājiem, kas regulā definēti kā personas, kas pērk vai pārdod kokmateriālus vai koka izstrādājumus, kas jau ir laisti ES tirgū, ir pienākums glabāt informāciju par piegādātājiem un klientiem, lai vajadzības gadījumā varētu viegli izsekot koka izstrādājumiem.

Uz kādiem izstrādājumiem attiecas regula?

Regula attiecas gan uz ES ražotiem, gan importētiem kokmateriāliem un koka izstrādājumiem. To piemēro plašam kokmateriālu un koka izstrādājumu klāstam, tomēr ir vairāki izņēmumi. *EUTR* pielikumā skatiet sarakstu ar tiem izstrādājumiem, uz kuriem attiecas šis tiesību akts.

Sekundārie tiesību akti

EUTR papildina vēl divi tiesību akti, kuros sniegts sīkāks skaidrojums konkrētiem regulas noteikumiem:

1. Regula par pārraudzības organizāciju atzīšanas un atzīšanas atsaukšanas noteikumiem:
[Komisijas Deleģētā regula](#) (ES) Nr. 363/2012;
2. Regula, ar ko nodrošina tiesību akta vienotu īstenošanu:
[Komisijas Īstenošanas regula](#) (ES) Nr. 607/2012.

Brīvprātīgu partnerattiecību nolīgumu pārskats

Brīvprātīgi partnerattiecību nolīgumi ir divpusēji tirdzniecības nolīgumi ar kokmateriālu ražotājvalstīm. Parakstot šos nolīgumus, ES var apmierināt pieprasījumu pēc likumīgā ceļā iegūtiem kokmateriāliem un sniegt attiecīgās valsts valdībai, privātajam sektoram un pilsoniskajai sabiedrībai tehnisko atbalstu un lielāku potenciālu. Ja valsts ir noslēgusi brīvprātīgu partnerattiecību nolīgumu ar ES, tad ES tirgū drīkst nonākt tikai tādi kokmateriāli un koka izstrādājumi, kam piešķirta FLEGT licence. Šādus izstrādājumus uzskata par atbilstīgiem *EUTR* prasībām.

Kopš 2012. gada oktobra brīvprātīgu partnerattiecību nolīgumus ir parakstījušas Gana, Kongo Republika, Kamerūna, Centrālāfrikas Republika un Libērija, un 2013. gadā tām pievienosies arī Indonēzija. Taču sarunas turpinās ar Kongo Demokrātisko Republiku, Gabonu, Malaiziju un Vjetnamu, kā arī ir iesāktas ar Gajānu, Hondurasu un Laosu.